

Verlag feedbacksessie Media- en digiwijze vaardigheden

Datum: Vrijdag 7 juni 2019
Tijd: 13.30 tot 17.30 uur
Plaats: Beeld en Geluid, theaterzaal 2
Locatie: Media Parkboulevard 1, 1217 WE Hilversum

Het onderstaande verslag van de feedbacksessie die werd georganiseerd door Netwerk Mediawijsheid op 7 juni 2019 is ingedeeld aan de hand van de consultatievragen van het ontwikkelteam Digitale geletterdheid van Curriculum.nu. Het conceptvoorstel van het ontwikkelteam lag ten grondslag aan deze sessie. Tevens zijn de scores (1-5) voor de vragen toegekend aan de hand van de verzamelde feedback tijdens de sessie.

Vraag 3

Het is belangrijk dat de bouwstenen zich tot de kern van het curriculum beperken. In welke mate is het ontwikkelteam hierin geslaagd?

Score: 3

Toelichting:

Bij Veiligheid en Privacy kan in de onderbouw van het vo mogelijk ook worden ingegaan op het opslaan in de cloud en waar je dan over na moet denken. Waar zijn je documenten dan eigenlijk, hoe werkt dat? Hoe check of regel je veiligheid?

Bouwsteen 5.1: Dit conceptvoorstel is beter dan de vorige versie, dit gaat veel meer over hoe jij in de samenleving staat i.p.v. hoe de overheid het graag ziet.

Termen als democratie mogen echter veel meer terugkomen, zodat ook andere vakgebieden zich ertoe aangesproken voelen.

Het is daarnaast belangrijk om niet alle creatieve vaardigheden aan hand van technologie te leren. Laat ruimte voor beide, ook voor niet-digitale vaardigheden.

Voor wat betreft de uitwerking van grote opdracht 7: waarom de focus op "ideeën" in de onderbouw?

Vraag 4

Ontbreken er belangrijke onderwerpen en thema's in het totaal aan bouwstenen? Licht uw antwoord toe.

Score: 2

Toelichting:

Meer aandacht voor het handelingsperspectief van het kind in grote opdracht 2: leer het kind om zichzelf te redden. De motivatie zou meer vanuit het kind zelf moeten komen, om zichzelf te beschermen. Meer aandacht voor mensenrechten, democratie, wijsheid en recht

op privacy en eerst ontdekken en daarna leren over de risico's. Richt je meer op rechten en minder op controleren. Te veel controle of bescherming kan leiden tot angst voor de digitale wereld. Er moet bovendien voldoende aandacht zijn voor (het recht op) privacy en veiligheid buiten de schoolmuren. Houd de leefwereld en belevingswereld van het kind in het oog, op alle onderwijsniveaus.

Grote opdracht 4, fase 1: Er is te veel aandacht voor externe zaken i.p.v. aandacht voor 'zichzelf ontdekken'. Voeg dit ook toe! In deze fase van een kind leert het eerst zichzelf kennen. Daarna klas, school, stad en wereld.

Het ontwerpproces is in grote opdracht 7 ondergeschikt geraakt. En 'onderzoeken' ontbreekt, het 'onderzoekende karakter' dat deze grote opdracht juist kan hebben is te impliciet en komt onvoldoende naar boven.

Computer literacy is een belangrijk onderdeel van curriculum dat nu nog onvoldoende wordt geëxpliciteerd.

Vraag 5

Het is belangrijk dat de formulering van de bouwstenen (gebruikte begrippen, zinsconstructies, stijl, hoeveelheid tekst, etc.) voor iedereen begrijpelijk is. In hoeverre vindt u dat het ontwikkelteam hierin is geslaagd?

Score: 2

Toelichting:

De formulering is veelal veel te abstract. Voorbeelden (voor zover mogelijk tijdloos) kunnen helpen om de beschrijvingen toegankelijker te maken. Maar ook een iets andere formulering helpt wellicht: "ik ben in staat om" in plaats van 'kennen' en 'kunnen'. Breng het niet alleen dichterbij de belevingswereld van de leerlingen maar *ook* bij die van de leraar.

De samenvatting van bouwsteen 5.1 fase 1 is overbodig. Er staan zinvolle dingen in maar die vallen niet onder digitaal burgerschap. In fase 2 is bulletpoint 6 dubbelzinnig geformuleerd. Gaat het om bespreekbaar maken in de digitale omgeving of daarbuiten?

Er mag in de formulering meer samenhang zijn tussen 'Veiligheid en Privacy' en 'Digitaal Burgerschap'. Als je bijvoorbeeld begrijpt hoe data en informatie werken, kun je ook je veiligheid en privacy beter begrijpen en beschermen.

Er worden vraagtekens gezet bij het gebruik van het woord 'artistiek' tussen haakjes (p. 47), wat wordt daar precies mee bedoeld?

Vraag 8

Is er voldoende aandacht voor oriëntatie op studie en beroep in de bouwstenen?

Score: 3

Toelichting:

Bij het integreren van Veiligheid en Privacy moet niet te veel gefocust worden op IT, maar juist ook op relevantie binnen andere vakken. Denk aan maatschappijleer.

Vraag 9

Is de relatie tussen mens en technologie, vanuit ethisch perspectief voldoende benadrukt in de bouwstenen?

Score: 2

Toelichting:

Omdat technologie snel ontwikkelt, is het belangrijk om de bouwstenen van grote opdracht 2 tijdloos te maken, zodat het zijn relevantie niet verliest. Hiervoor zijn 'tijdloze' thema's (zoals ethiek en burgerschap), actuele voorbeelden, de koppeling met andere vakgebieden en ervaringsgericht leren nodig.

Goed dat de ethiek terugkomt in grote opdracht 4. Maar ethiek wordt vaak verward met 'bewust zijn'. Je kunt namelijk bewust ook hele foute dingen doen. De diepere laag ontbreekt in dit stuk over ethiek. De innerlijke rem, het moreel besef, het kompas, dingen die meer moeten terugkomen.

Bouwsteen 5.1, fase 2, bulletpoint 1 is bijzonder moeilijk en veel te hoog gegrepen. Minder theoretisch formuleren helpt wellicht. Maar 'wereldburger'? De meeste kinderen zijn bezig met hun eigen klas en wijk.

Vraag 11

In hoeverre is de opbouw in complexiteit binnen de bouwstenen herkenbaar en passend bij het niveau van de verschillende fasen (van onderbouw po tot en met onderbouw vo)?

Score: 1

Toelichting:

Wat ontbreekt is een pedagogische onderlegger. Het is erg onduidelijk op basis waarvan de keuze voor deze indeling is gebaseerd.

Groep 1 of 4 is een groot verschil. Veel van wat staat bij de onderbouw po is helemaal niet passend. En tot een jaar of 10 hebben kinderen moeite met het uit elkaar houden van werkelijkheid en fantasie. Niet alle bouwstenen zijn relevant voor alle leeftijden. Wij raden aan om een niveau 'middenbouw' toe te voegen. Geef eventueel aan dat de beschrijving bij de huidige fase 2 leidend is en scholen vrij zijn te kiezen wat ze op welk moment doen.

De bouwstenen voor vo-onderbouw kunnen wellicht de uitwerking zijn voor heel vmbo, dat lijkt op dat niveau voldoende.

Grote opdracht 2: Veiligheid en Privacy is geen passend onderwerp voor de onderbouw po. Hierin moet focus liggen op ervaren en ontdekken, niet op consequenties.

Bouwsteen 4.2, fase 1, bullet 2 is veel te pittig voor kinderen van 4/5 jaar. Dit sluit niet aan bij de leefwereld van een kind. Laat hier een pedagoog naar kijken. Pas vanaf groep 6 kunnen kinderen reflecteren op zichzelf. Als er een basis moet worden gelegd op deze leeftijd moet dit echt anders omschreven worden.

Bouwsteen 5.1, fase 2, bulletpoint 4 is meer vo dan po.

Vraag 12

Kunnen deze aanbevelingen verder worden aangescherpt om voldoende richtinggevend te zijn voor de formulering van eindtermen in een vervolgfase?

Score: 3

Toelichting:

De aanbevelingen voor vo bovenbouw zijn redelijk beperkt, is dat een juiste keuze? "Besteed aandacht aan de technieken waarmee bedrijven big data verzamelen en deze door middel van algoritmes gebruiken om gebruikers en processen te beïnvloeden" moet (in deze fase) bijvoorbeeld meer gewicht krijgen. En de vraag is hoe deze aanbevelingen zich verhouden tot het vak Informatica in de bovenbouw.

Vraag 14

Daarom stelt het ontwikkelteam voor om digitale geletterdheid waar dat kan te integreren en, waar het moet, te laten verzorgen door gespecialiseerde leraren. Wat vindt u van dit voorstel?

Score: 4

Toelichting:

Het tweesporenbeleid biedt de beste kans voor scholen om goed met digitale geletterdheid om te gaan. Hierbij is het essentieel dat er een expert (in de school) wordt aangewezen (of aangenomen) met eigenaarschap. Hij of zij is verantwoordelijk zonder dat de overige leraren achterover leunen en zich niet ontwikkelen waardoor integratie van een deel van het leergebied bemoeilijkt wordt.

Overige aandachtspunten / opmerkingen

Het is in zijn algemeenheid een overladen programma. Vooral bij de onderbouw po ligt de lat (veel) te hoog. Er zijn ernstige twijfels over de beschreven bouwstenen voor de onderbouw po. Op die leeftijd, in die fase van ontwikkeling, zijn hele andere kennis en vaardigheden van een veel groter belang. Een gedegen onderbouwing vanuit de kinderpsychologie / pedagogiek is noodzakelijk.

Vanzelfsprekend richt de beschrijving van het leergebied zich op digitale technologie. Het is echter ook belangrijk om het verschil tussen de 'echte' en de digitale wereld goed mee te geven. Dat verschil is voor veel jongeren niet duidelijk. Het zoeken naar 'welke technologie voor welke toepassing' is daarvan een voorbeeld (dat nu nog ontbreekt).